

Tématické okruhy ke státní závěrečné zkoušce z předmětu Filosofie umění pro posluchače magisterského studia JAMU Brno

1. Antické umění

Vymezení a charakteristika období; dobové filosofické a estetické přístupy (kosmologický, antropomorfní a psychologický), hlavní osobnosti filosofie a estetiky (pythagorejci; Sokrates, Platón, Aristoteles; Plótinos). Srovnání tří vývojových etap antiky: *období archaické, atické a helénistické*; dórský, iónský, korintský sloh.

Systematická část: vztah *ars a téchné* ve vývoji umění; problematika normy.

2. Středověké umění

Vymezení a charakteristika období, typické znaky, rozporný vztah k antice; nejvýzn. osobnosti z hlediska filosofie umění, Tertullianus, Chrysostomos, Augustin, Boëthius, T. Akvinský.

Systematická část: znaková podstata uměleckého díla, definice znaku, typy znaků.

3. Románské umění

Charakteristika období a vymezení slohu, filosofické a estetické náhledy na dobu, komparace výrazových prostředků ve výtvarném, slovesném umění a hudbě; Guido z Arezza.

Systematická část: výrazové prostředky v jednotlivých druzích umění.

4. Gotické umění

Vymezení a charakteristika období, hlavní znaky a vzájemná komparace ve výrazových prostředcích v umění výtvarném, slovesném umění a v hudbě; R. Bacon.

Systematická část: extenzivní a intenzivní přechody v umění.

5. Renesanční umění

Vymezení, vývojové fáze, charakteristika období a hlavní znaky ve všech druzích umění (hlavní představitelé a jejich díla), filosofické a estetické ideály renesančního umění (antropocentrismus, humanismus, sensualismus); nové techniky výtvarného umění.

Systematická část: axiologie v umění - estetická hodnota, hodnota aktuální a potencionální.

6. Manýrismus

Manýrismus jako rutinní styl a imaginace; manýrismus jako přechodný styl mezi renesancí a barokem (Parmigianino, Tintoretto, El Greco; Giovanni di Bologna; G. Vasari, Vignola). Gongórismus, euphuismus v literatuře. Manýra jako stylistický prvek v umění.

Systematická část: vztah k uměleckému dílu z pohledu autora a vnímatele (sémiotický referenční trojúhelník).

7. Barokní umění

Vymezení a charakteristika období; baroko jako komplexní sloh (iluzionismus a protireformace); hlavní znaky a komparace výrazových prostředků v rámci různých druhů umění (výtvarné a slovesné umění, hudba, architektura), estetika a filosofie v baroku.

Systematická část: funkce, typologie funkcí, estetická funkce, proměnlivost funkcí.

8. Umění rokoka

Charakteristika období, vymezení, hlavní znaky, vzájemné srovnání výrazových prostředků v různých druzích umění (výtvarné umění, literatura, hudba, architektura).

Systematická část: problematika kýče a masové kultury; reprodukovatelnost uměleckého díla (W. Benjamin).

9. Umění klasicismu a osvícenství

Vymezení a charakteristika období, srovnání francouzské (R. Descartes, Voltaire, D. Diderot, J. J. Rousseau), anglické (Shaftesburyho škola vkusu, F. Hutcheson, W. Hogarth, J. Reynolds) a německé (G. E. Lessing, J. J. Winckelmann, I. Kant, A. G. Baumgarten) filozofie umění a estetiky.

Systematická část: vztah estetiky a teorie umění; tři oblasti krásna v estetice, čtyři druhy postojů člověka k okolnímu světu.

10. Umění romantismu

Vymezení a charakteristika období včetně preromantismu; umění jako fantazie a hra (J. W. Goethe, F. Schiller); imaginace romantismu jako reakce na racionalismus (historismus a sentimentalismus); nacionalismus; folklorismus; imaginace; rozklad relativní kontinuity ve vývoji umění.

Systematická část: krize norem v umění a estetice na přelomu 19. a 20. století; teorie zodpovědných vazeb (J. Volek).

11. Impresionismus a secese – nástup moderny

Charakteristika daných stylů; neoimpresionismus, postimpresionismus, hudba témbřů; novátorství jako hledání modernismu; ornament v umění.

Systematická část: stylová pluralita na počátku 20. století (vztahy mezi směry).

12. Postmoderna a avantgarda

Vztah postmoderny a avantgardy nejen ve 20. století; novátorské styly versus neostyly; postmodernismus jako specifický směr poslední třetiny 20. století (F. Lyotard).

Systematická část: difference a specifika artificiální a nonartificiální hudby.

13. Kubismus, orfismus – nové způsoby perspektivy v umění

Kubismus jako komplexní pojetí skutečnosti, hl. představitelé (P. Picasso, G. Braque, J. Gris, F. Léger; skupiny Osma a Tvrdošijní); orfismus jako „hudební“ pojetí výtvarného umění (S. a R. Delaunay; F. Kupka).

Systematická část: technika koláže a asambláže v umění.

14. Expresionismus a nová věcnost – výraz v umění

Výraz jako základní kompoziční prvek; charakteristika skupin a hnutí Die Brücke, Der Blaue Reiter; abstraktní expresionismus, neoexpresionismus; nová věcnost (filosofie směrů, vztahy, souvislosti, hl. představitelé).

Systematická část: ikon, index a symbol v umění; sémiotická povaha umění.

15. Futurismus, konstruktivismus a minimalismus – technický aspekt umění

Téchné jako jeden ze dvou základních principů umění, konstruktivnost v umění; futurismus; konstruktivismus a suprematismus; minimalismus; charakteristika daných stylů, hl. představitelé.

Systematická část: repetitivní prvky v umění; serialismus v hudbě a výtvarném umění.

16. Dadaismus jako hravost umění

Dadaismus, poetismus, surrealismus, neodadaismus, pop art – charakteristiky daných stylů, nejvýzn. představitelé, vztahy mezi danými směry. Hra a její aspekt v umění.

Systematická část: techniky montáže a mixáže ve výtvarném a hudebním umění.

17. Umění performance a experimentu

Ars jako jeden ze dvou základních principů umění; John Cage; skupina Fluxus; happening, experiment, performance a instalace; charakteristika daných stylů, vztahy.

Systematická část: aleatorika jako tektonický princip, druhy aleatoriky.

18. Pohyb jako konstitutivní prvek v umění

Kinetické umění a op art jako seriální umění; sound art; charakteristika daných stylů, nejvýzn. představitelé; vztah ke konstruktivismu a futurismu.

Systematická část: procesuálnost tvorby, moderní hudební a výtvarné formy.

19. Myšlenka jako základní aspekt umění

Konceptualismus jako originální směr 20. století; plán a koncepce jako základní principy umění (významné mezníky v umělecké teorii a praxi). Fenomenologický a hermeneutický přístup k umění (E. Husserl, N. Hartmann, H. Kretzschmar, A. Schering).

Systematická část: umění jako specifický druh sdělení; změny funkce umění v minulosti a současnosti.

20. Mímeze – umění a skutečnost

Mimesis jako nápodoba skutečnosti, teoretikové mimesis Platon, Aristoteles, E. Auerbach; realismus v umění; hyperrealismus; fotorealismus; sci-fi jako vize budoucnosti; charakteristika směrů, nejvýznam. osobnosti.

Systematická část: artefakt a estetický objekt; vrstvy uměleckého díla (předmětná, významová a obsahová).